

Referat pri glasbeni umetnosti

Johann Sebastian Bach

Kazalo

Uvod	1
Bachova rodbina	1
Bachovo življenje v mladosti	1
Učna leta	2
Prva ljubezen	2
Prve kantate	3
Veliki organist	3
Brandenburški koncerti	3
Ponovna poroka	3
Bachova pozna dela	4
Bachova smrt	4
Beethovenova besedna igra	4
Moje mnenje	4

UVOD:

Dne 23. marca leta 1685 je >>mestni godec<<, Johann Ambrosius Bach v Jurijevo cerkev prinesel h krstu svojega četrtega sina. Dobil je ime Johann, kakor je velevala družinska tradicija, in Sebastian po botru.

Johann Sebastian Bach se je rodil v glasbeni družini Bachov v Eisenachu leta 1685. Njegov oče, Johann Ambrosius Bach, ki je bil glasbenik v Eisenachu, ga je po obrtniškem izročilu učil igranja na godalne, in pihalne inštrumente. Med leti 1693 in 1695 je mladi Johann obiskoval latinsko šolo v Eisenachu. Leta 1694, ko mu je bilo le devet let, mu je umrla mama, leta 1695 pa še njegov oče. Tako se je po smrti preselil v hišo najstarejšega brata, Johanna Christopha, ki je bil organist v Ohrdrufu. Med leti 1695 in 1700 je v Ohrdrufu obiskoval tamkajšnjo gimnazijo. Med tem je postal tudi bratov učenec, ki je študiral v Erfurtu in je bil učenec Johanna Pachelbela. In pod bratovim vodstvom naj bi položil temelje igranja na orgle. Od leta 1700 je obiskoval šolo sv. Mihaela v Lüneburgu.

Bachova rodbina:

Johann Sebastian Bach se je rodil 21. marca leta 1685 v skromni meščanski hiši v Eisenachu. Njegov oče Johann Ambrosius Bach je bil dvorni in mestni glasbenik v Eisenachu, pa tudi strici in bratranci so bili sami glasbeniki. Njegova mati Elizabeta je bila krznarjeva hči iz Erfurta, torej se samo po sebi razume, da je deček rasel z glasbo in ob njej. Kako je mogoče, da je imela visoko izobražena družina skozi dvesto let le povprečne glasbene obrtnike, nato pa se je pojavil genij? Tudi moderna sociologija in psihologija takšnih >>čudežev<< ne moreta pojasniti. Zadovoljiti se moramo z dejstvi. Bachovi so bili turinška družina muzikantov, mestnih piskačev, izdelovalcev gosli in glasbil s tipkami, organistov in kantorjev ter mestnih ali dvornih godcev. Sam Johann Sebastian Bach je napisal genealogijo (družinsko drevo) svoje družine, v kateri je omenil nič manj kot triinpetdeset glasbenih prednikov. Bachi so bili enako trdno zakoreninjeni v Turingiji kakor njihovo ime v nemščini, Saj vsakomur takoj priključijo podobo poskakujočega potočka. >> Bach << pa je >> potok << le v dobesednem prevodu; v zgodovinskem je to potujoči muzikant, kar ne bi bil pozabljeni pomen ciganske besede ali besede iz kakega narečja vzhodne Evrope. Bachi so živeli v Erfurtu, Ohrdrufu, Arnstadt, pa tudi v Wechmarju, Gothi, Meiningenu, Sondershausnu, Jeni, Koburgu, Altenburgu, Geri in seveda v Eisenachu.

Bachovo življenje v mladosti:

V domači hiši so dnevi potekali v pobožnosti in v poživljajoči navzočnosti glasbe, le od časa do časa jih je komajda zmotila neusmiljena roka smrti, ki jim je drug za drugim vzela štiri otroke. Udarci njene kose v domači hiši so bili za mladega Johanna Sebastiana morda žalostni dogodki, vendar so mu vse bolj pomenili nekoliko zgoden preludij za vse tisto, pred čimer si človek pač ne more zatiskati oči. Sebastian je že zgodaj pokazal izredno nadarjenost za violino, torej za glasbilo, ki ga je odlično igral njegov oče, za orgle, ki se jih je učil igrati pri bratu Johannu Christophu. Vzgojna načela Johanna Ambrosiusa so bila preprosta: otrok mora pri štirinajstih pustiti šolo in oditi v uk h glasbeniku. Brat Johann Christoph pa je bolj pazil na ugled družine in se je tudi bolj trudil izboljšati njen družbeni položaj: od svojih šestih otrok je zahteval, da gredo na univerzo. Johann Sebastian je vse življenje obžaloval, da ni poslušal brata in si ni pridobil univerzitetne izobrazbe.

Bachovo življenje je na zunaj potekalo enakomerno, vendar pa ne smemo pozabiti, kaj je za dečka pri desetih pomenilo biti sirota. V Ohrdrufu, kamor se je preselil po smrti obeh staršev, je po naključju tam bila tudi gimnazija, tako da je Johann Sebastian lahko obiskoval latinsko šolo. Brat, ki je bil Pachelblov učenec, mu je dal prvo znanje o orglah, čeprav ni hotel, da bi Johann Sebastian jedel revni kruh glasbenika. Tako je moral mladi Bach na skrivaj dobljena glasbena dela sodobnih skladateljev kopirati ponoči pri mesečini, dokler mu tega starejši brat ni prepovedal. S petnajstimi leti si je že sam služil kruh kot pevček v Lüneburgu. Tam je pel v zelo specializiranem zboru na najvišji ravni, ki je bil sposoben izvajati zahtevni repertoar *musicae figuralis*, sakralne polifonije, s katerim se je mesto ponašalo že dvesto let. Na žalost je Johann Sebastian nedolgo po prihodu izgubil svoj lepi sopran. Bas, ki ga je pel zdaj, še zdaleč ni bil tako izjemen; Johann Sebastian se je zato moral posvetiti glasbilom in vaditi na orglah, čembalu, violini in altu.

Učna leta:

Leta 1702 je Johann Sebastian končal šolanje v Mihaelovi šoli v Lüneburgu. Star je bil sedemnajst let, prišel je čas za univerzo. Toda nanjo ni mislil. Glasba mu je pokli, torej naj mu daje kruh. Začel je iskati službo organista. Kot pravi Bach je uprl oči v rojstno Turingijo. Prosta so bila tri mesta: v Sangerhausnu, Eisenachu in Arnstadt. Zaradi mladosti so Johanna Sebastiana odkolnili v Sangerhausnu in Eisenachu, raje so se odločili za izkušene organiste. V Arnstadt je imel več upanja: v Novi cerkvi so postavljali nove orgle. V začetku leta 1703 so bile že skoraj narejene in Sebastianovi sorodniki, arnstadtski Bachi, so se trudili, da bi bil sprejet. Do takrat je bilo seveda treba živeti. Sebastian je sprejel prvo službo, ki se mu je ponudila: postal je tajnik in violinist v majhnem komornem orkestru Johnna Ernsta. Julija 1703 so Bachi povabili, da preizkusi nove orgle v Arnstadt. Javna predstavitev je bila trinajstega dne tega meseca in poslušalstvo je bilo prevzeto. Igral je čudovito. Najeli so ga takoj, ne da bi poslušali še druge prijavitelje. Podpisal je pogodbo: petdeset florintov na leto in še štiriinšestdeset florintov za hrano in stanovanje. Za tako mladega organista je bil to več kot dostojen dohodek. 14. avgusta je prevzel svoje nove dolžnosti. Sebastian je moral igrati ob nedeljah od osmih do desetih, ob ponedeljkih pri skupnih molitvah in ob sredah od sedmih do devetih. Poleg tega je moral voditi manjši zbor, ki so ga sestavljali učenci latinske šole. Boljših razmer si ni mogel želeti. Imel je dovolj časa za skladanje in obiskoval je lahko bližnje sorodnike.

Prva ljubezen:

Maria Barbara Bach je živela pri stricu županu Martinu Feldhausu v Arnstadt, v vogalni hišici z izveskom Pri zlati kroni, ki je stala na Lesnem trgu. Tam je Bach tudi srečal svojo daljno sorodnico, sestrično. Barbara in Johann Sebastian sta bila skoraj istih let. Oba sta bila siroti, oba vzgojena v družinah, kjer je glasba igrala prvo vlogo. Iz tega in prav gotovo tudi iz izredne življenjske modrosti tega, še zelo mladega dekleta, ki se je lepo ujemala z Sebastianovo izjemno osebnostjo se je porodila nežna ljubezen. Bila sta si dovolj daljna sorodnika, da ni bilo ovir za poroko. Tudi ob tej priložnosti se je Johann Sebastian izkazal za umirjenega človeka. Bil je zaljubljen in trdno odločen, vendar razsoden in potrpežljiv. Seveda se je želel poročiti z Mario Barbaro, a ne prej, preden si ni uredil materialnih razmer.

Sedemnajstega oktobra leta 1707 se je Johann Sebastian pročil z Mario Barbaro v cerkvi v Dornheimu, nedaleč od Arnstadta. Bach je bil star dvaindvajset let, imel je stalno in dovolj dobro plačano službo, da si je lahko omislil družino. Manjša dediščina po stricu Tobiasu

Lämmerhirtu je prišla kakor naročena, da je lahko plačal selitev. 27. decembra leta 1707 je postal oče male Katharine Dorotheje.

Prve kantate:

>> Aus der Tiefe rufe ich zu Dir << je iz leta 1707. Njej je pripadla čast biti prva v čudoviti vrsti Bachovih kantat. Minilo je nekaj mesecev, ko je Sebastian napisal drugo, >> Gott ist mein König <<, na mešanico besedil iz različnih virov. V njej je dobila prelepo podobo veličastna umetnost severnjaškega baroka, ki mu jo je navdihnil Buxtehude. Kantata >>Gott ist mein König << je priložnostna stvaritev: prvič je bila izvedena v Marijini cerkvi, na sedežu mestnega sveta, v čast slovesne umestitve občinskih mož. Skladba je doživela izjemno čast. Bach je svoje delo imenoval >> motet <<. Svet je bil tako zadovoljen z to kantato, da je dal natisniti celotno glasbo in besedilo. To je bila prva od vsega deset natisnjenih skladb v času Bachovega življenja in edina (natisnjena) kantata. Tretja kantata je >> Christ lag in Todesbanden <<, ki je nastala za veliko noč leta 1708. Zadnji dve kantati iz Mühlhausna, >> Gotteszeit ist die allerbeste Zeit << in >> Der Her denken an uns <<, sta bili izvedeni leta 1708. Prva je pogrebna kantata, druga pa poročna.

Veliki organist:

Julija 1708 se je Bach preselil v Weimar, kjer so mu ponudili mesto organista. Preizkusil se je že v veliko zvrsteh: v preludijih in fugah, sonatah, partitah, tokatah, koralnih preludijih in kantatah. Vendar njegova slava, ki se je začela širiti čez meje Turingije, ni temeljila na njegovih skladbah, temveč na orgljanju. Vabili so ga tudi v Hallej, vendar je službo tam raje odpovedal, ker bil zaslužek manjši, družina pa se je večala. Maria Barbara mu je v weimarskem obdobju povila šest otrok (dvojčka sta umrla), od teh tri dečke: Wilhelma Friedemanna, Carla Philippa Emanuela in Gottfrieda Bernharda, same rojene umetnike. Ko je Johann Sebastian Bach 15. novembra h krstu prinesel sedmega otroka, se je v Köthnu zbrala imenitna družba botrov in botric: trije člani družine princa Leopolda, dva iz visokega plemnstva. Ta družba že sama po sebi dokazuje, kako odlično mesto je zasedal Bach.

Brandenburški koncerti:

V Köthnu se je Bach v dneh po smrti svoje žene zakopal v delo. Konec zime 1721 je dokončal *Brandenburške koncerte*. Brandenburški koncerti so koncerti za več solističnih glasbil. Vsak pa ima svojo obliko koncertantne instrumentacije. Strokovna opredelitev, ki jo je Bach zapisal v posvetilu, se glasi: >> koncert z več instrumenti <<. Zasnovani so kot cikel, čeprav se razlikujejo po obliki, uporabljenih glasbilih in slogu. Brandenburški koncerti so nekakšen leksikon možnosti, ki jih ima zvrst koncerta.

Ponovna poroka:

V tistih časih ni bilo v navadi, da bi vdovec ostal dalj časa sam, zlasti če je imel majhne otroke. Sebastian si je začel iskati novo življenjsko sopotnico. Oči so se mu ustavile na dvajsetletni Anni Magdaleni Wilcke, hčeri dvornega trobentača. Poročila sta se decembra leta 1721. Bila je mila ženska, po njeni zaslugi so pri Bachovih gostje vedno naleteli na topel in domač sprejem. Tudi sama je bila nadarjena za glasbo, Sebastianu pa je bila vse življenje prava sodelavka, saj je dolge večere ob svečah prepisovala njegovo glasbo.

Bachova pozna dela :

Goldbergove variacije, Dobro ubrani klavir, Kanonične variacije, Glasbeno darilo, dopolnitev maše v h-molu, pozni kanoni in orgelski korali, Umetnost fuge.

Napisal je tudi 224 cerkvenih in posvetnih kantat , Janezov in Matevžev pasijon, Velikonočni oratorij in Visoko mašo.

Bachova smrt:

Bach je prebil zadnje mesece življenja v popolni temi. Oslabljen od dveh operacij in škodljivih zdravil, ki jih je dobival, je hudo trpel. Kljub temu ni nehal skladati. Zet in novi učenec sta mu stala ob strani, pisala in prepisovala. Sredi julija je Altnickolu (zetu) narekoval čudoviti koral >> Gospod, pred tvojim prestolom stojim << . Moči so ga zapuščale. Veliko vznemirjenje je doživel 18. julija, ko se mu je nenadoma povrnil vid. A nekaj ur pozneje ga je zadela kap, sledila je vročica. To je bil konec. 22. julija je bil obhajan, 28. julija leta 1750, pa je okrog devetih zvečer za vedno zaspal. Njegova žena Anna Magdalena je živela v skrajni revščini in preživljala svojo pastorko, Bachovo najstarejšo hči, ter še svoji dve. Leta 1760 je umrla v skrajni revščini.

Beethovenova besedna igra:

>> *Ne Bach (potok), temveč morje bi se moral imenovati.* <<

Moje mnenje:

Ker nisem od nikoder dobila nobenega posnetka katerega koli Bachovega dela, sem zaprosila sošolko, ki je igrala njegova dela, da mi katero zaigra. Čisto minimalno obvladam igranje na klavir in že ob pogledu na note sem videla, da je pisal težke skladbe. Težke v smislu igranja. Njegova dela so pisana tako, da igraš z obema rokama melodijo, torej sta obe roki enakovredni. Skladba, ki sem jo slišala mi je bila zelo všeč. Je zelo razgibana, melodična in predvsem poživljajoča.

Viri:

Kurt Honolka : Svetovna zgodovina glasbe

Michels Ulrich : Glasbeni atlas

Barber Nicky : Najlepša knjiga o glasbi

Paule Du Bouchet : Veličastni Johann Sebastian Bach

<http://www.hoasm.org/IX/IXBach.html>

<http://www.rtv slo.si/dobrojutro/dogodki.php?read=03-21>

<http://www2.arnes.si/~lsterg1/skladatelji.htm>

